

mozgalom, a mely a nyugati államokban bevált intézményt akar minálunk is meghonosítani, oly intézményt, a mely a vagyonosodást s ezzel az egyéni függetlenséget és megelégedést terjeszti, olyan, a szó igaz értelmében *modern intézményt*, a mely eddig is már szép eredményeket ért el s ezzel szemben azt tapasztalná, hogy kereskedelmi testületek, a melyek a közjót hivatvák szolgálni, intelligens nagykereskedők, a kiknek hivatásuk volna minden nemzeti ügyben elüljárni, ily mozgalommal szemben reakcionárius, a szabadságot s a szabadságot kigunyoló magatartást tanusítanak, akkor attól félünk, hogy ily egészségtelen, a haladás és szabadság szellemét megtagadó mozgalomból a nemzeti közvéleménynek nem csekély része tévesen himet varrva az egész kereskedői osztály nemzeti, illetőleg nemzetellenes fölfogására és társadalmi nézeteinkben oly visszaesés állana be, a melyet nehéz volna helyrehozni. Azért bizton reméljük, hogy hazafiasan gondolkodó, derék, modern kereskedőink nem fogják megengedni, hogy őket ily szélmalom elleni harcra fölhasználják.

Apponyi gróf elutazott. Apponyi Albert gróf, a képviselőház elnöke, három napra tervezett budapesti tartózkodását ma megszakította s korán reggel elutazott Eberhardra. Néhány nap múlva azonban ismét visszatér a fővárosba. A képviselőház hivatalfőnöke ma este tanácskoznak az új országházban való elhelyezkedés dolgában. Az értekezleten Tarkovich államtitkár elnököl.

A király mondása. Négy évvel ezelőtt, a Bánffy-Thun-féle kiegyezési válság idejében hirtelt, hogy a király, látva az ellentéteket két birodalma közt, azt mondotta: — *Hiába éltem.* Most újra fölmerül a király ilyen fájdalmas mondásának a hirtel. A néppárti *Alkotmány* jelenti állítólag megbízható forrásból, hogy a király a múlt heti négyórás bécsi tanácskozás után ilyen megjegyzést tett:

— *Szomoruan tapasztalom, hogy hiába uralkodtam.*

Minderre vonatkozólag a következőket írja a felhivatalos *Magyar Nemzet*: „Valóban, az *Alkotmány* hírforrásai éppen olyan rejtélyesek, mint eszo-

dálratraméltóak. Ime, a király szobájában összejönnek a monarchia vezető politikusai, számszerint három. Kivülök csak az uralkodó van jelen, a ki prezideál az értekezleten. Maga az *Alkotmány* kijelenti, hogy a hirt nem a fültanuktól tudja. Hát akkor honnan tudja? Nyilvánvaló, hogy itt valami könnyelmű pletykával állunk szemben.“

Ausztria és a kiegyezés. Alig mulik nap, a melyen ne érkeznek hír Ausztria valamely vidékéről, hogy felszólítják a kormányt, hogy nyomatékosan védje meg Ausztria érdekeit Magyarországgal szemben. Együttal természetesen bizalmat is szavaznak *Körber* dr. miniszterelnöknek azért, hogy eddig is oly kemény legénynek mutatkozott. Annyira egy kaptafára szabják ezek a határozatok, hogy nem nehéz kitalálni szellemi szerzőjüket és épp ezért értékük sem becsülhető valami sokra. A legújabb ilyen határozatot *Klagenfurtból* táviratozzák, a hol a karintiai kereskedelmi és iparkamara hozott ma olyan határozatot, mely szerint fölkeri a kormányt, hogy a *Magyarországgal való kiegyezésben* nyomatékosan védje meg Ausztria érdekeit; *Körber* dr. miniszterelnök magatartását pedig minden tekintetben helyesli.

Az alsó-ausztriai tartománygyűlés pénzügyi bizottsága, mint *Bécsből* jelentik, ma azzal az indítvánnyal foglalkozott, hogy a képviselőknak az eddigi napidíjak helyett átalanynak adjanak Hosszabb vita után a bizottság napirendre tért az indítványon.

A cár ujításai. Miklós cár tudvalevőleg arra határozta el magát, hogy meghallgatja népe panasztát, audienciára hivat magához munkásokat, parasztokat s mindenféle elégedetlen embereket, a kik eddig nem kerülhettek szeme elé és kikéri a véleményüket arról, hogy mi hozna javulást az ország áldatlan állapotára. A *Deutsche Korrespondenz* most érdekesen magyarázza meg, hogy miként jutott a cár erre az elhatározásra.

E szerint nem pillanatnyi fölbuzdulás, hanem hosszú megfontolás indítja a cárt a reformokra. Hónapok óta rendkívül behatóan tanulmányozta az oroszországi szociális kérdést s nemcsak a nagyobb orosz lapokat olvasta el mindennap nagy figyelemmel, hanem a külföldi lapoknak Oroszországról nyilvánított véleményét is és jegyzeteket csinált magának. Még a *Genfben* megjelenő *Kokokol* című orosz nihilista újságot is nap-nap után asztalára tette és nagy érdeklődéssel elolvasta. Érdeklődését azonban legjobban fölkelte egy Lipsceben megjelent könyv, a melynek címe: *Az új Oroszország*, írta X. A könyv ismeretlen szerzője nyugodt hangon és nagy szakértelemmel fejtegette az orosz szociális problémát s arra a következtetésre jutott, hogy mentő eszközül csakis a reformok szolgálhatnak, a melyekkel ha komolyan foglalkoznának, Oroszországot a világ leghatalmasabb államává tennék. A cár úgy találta, hogy az ismeretlen szerzőnek a mostani uralomról mondott kritikájában igazsága van s helyesek ajánlatai

is. Érdeklődésében annyira ment a cár, hogy a lipcei kiadó cégnél megkérdezte a szerző nevét. Lipsceből azt írták neki, hogy a mint a szerző megengedi, hogy inkognitóját elárulják, azonnal meg fogják írni a nevét. Ebből a könyvből merítette a cár bátor elhatározását, a melyet egy másik rendelet is követett: a cár megparancsolta, hogy ezentul nem bizza a hozzá intézett kérvények és emlékiratok elintézését a külön erre a célra szervezett osztályra, hanem valamennyit ő maga akarja elolvasni. Mivel azonban naponta mintegy tízezer e fajta kérvény érkezik s azokat még sem tudja mind egyedül elolvasni, a cár kinevezett három fiatalembert, a kiknek eddig nem volt hivataluk s meghagyta nekik, hogy terjeszsenek eléje minden olyan kérvényt, a melyben egyébről is van szó, mint pusztán segítség-kérésről. A kérvényelolvasó-osztálynak elnöke azelőtt *Szipjagin*, a meggyilkolt miniszter volt.

A román-bolgár viszony. Románia és Bulgária közt a szomszédi viszony éppenséggel nem mondható barátságosnak, sőt inkább merev és ellenséges természetű, miként az alábbi eset, melyről *Szófiából* értesítenek bennünket, eléggé bizonyítja:

A román kormány néhány nap előtt engedélyt kért a bolgár hadügyminisztériumtól, hogy néhány román katonatiszt a bolgár Dunaparttól topográfiai fölvételeket készíthessen. Ezt a kérelmet a bolgár kormány *keréken elutasította*, kijelentvén a szófia román diplomáciai ügyvivő előtt, hogy semmi körülmények közt nem hajlandó engedélyt adni. A merev elutasításnak meg van az oka és előzménye. 1900 nyarán történt, hogy román törzskari tisztek a bolgár kormánytól engedélyt kértek és kaptak, hogy a Duna folyásának erejét és mélységét fölmérjék. Nemsokára azonban a bolgár határőrök jelentették, hogy a román tisztek nem a folyamat mérik, hanem a *hadászati szempontból fontos partról fölvételeket csinálnak*. Erre a bolgár hadügyminisztérium elkoboztatta a román tisztek rajzait és a kiadott engedélyt visszavonta.

Sötét pontok.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Budapest, jul. 8.

A *Budapesti Hírlap*-nak több nap előtt *Sötét pontok népességünk statisztikájában* cím alatt megjelent egyik cikkelye hírül adja, hogy Széll kormányelnök több erdélyi megyéhez, a hol az oláhság — még pedig több helyt a magyarság rovására — erősebben szaporodott, kérdést intézett eme kedvezőtlen alakulás oka iránt.

Azt hiszem, a nélkül, hogy a feleleteket bevárunk, ezekre az okokra már előre is rámutathatunk.

Feltűnt előttem, hogy a Királyhágón túl lévő egyes vármegyékben az 1890. évi népszámlálás alkalmával az *egyéb anyanyelvűek* százaléka aránylag igen nagy, így például Kis- és Nagy-Küküllő vármegyékben 5.4, illetve 5.8, ellenben az 1900. évi népszámlálásnál ugyanazokban a vármegyékben az *egyéb anyanyelvűek százaléka* sokkal kisebb, és pedig 1.9, illetve 2.9.

Szezon végén.

Írta: Lengyel Laura.

(Szinhely a Nádor-utca egyik legkékebb és legelegánsabb leány-szalonya. Személyek: 1. Lili kisasszony huszonhat éves, feltűnően szép természetű, ugynevezett érdekes arcú leány. A hajáról és szeméről már több kötet verset írtak tehetséges, törekvő, fiatal poéták. Számátalan előkelő, történelmi nevű család ifju sarja hajlandó lett volna nevét rendelkezésére bocsátani. Sőt állítólag már egy gróf is megkérte. A konkurrens mamák állítása szerint azonban a gróf annyira meg volt áldva szenvedőlegesen vagyonnal, hogy azóta már Amerikába vitorlázott és Csikágóban biztosítási üzleteket köt. Lili kisasszony arról híres, hogy hőlygekkel szemben azonban goromba, mint a pokróc. Ha Angliában élne, fogadásokat kötnének arra, hogy millióival és aranyhajával is vén leány fog maradni. — 2. Visky Balázs, a legtípikusabb magyar férfiarca, minőt már csak a Tisza mentén a gentry-pusztákon lehet találni. Az ősei büszkék voltak arra, hogy nem grófok, nem bárók, csak magyar nemesek. Ő maga is büszke nevére, de nem látszik rajta. Vagy négyszáz holdja van még lent Szabolcsban, s ezzel olyan ügyesen gazdálkodik, hogy igazi uri életet él — adósság nélkül. A társasága eddig nagyon szerette, csak mostanában huzódnak vissza tőle egy kis megvetéssel s nagyon sok irigységgel, mióta Lili kisasszony udvarához szegődött.)

Lili (pár pillanatnyi hallgatás után):

Tudja, Visky, én már szörnyen unom ezt a dolgot.

Visky: Melyiket?

Lili: A maga udvarlását.

Visky: Hát én udvaroltam magának?

Lili: Azt hiszem, igen.

Visky: Rosszul hiszi. Legalább is én nem tudok róla. Rossz szándék nélkül nincs bűn, s így föl vagyok mentve.

Lili: Hallja, Visky, én eddig becsültem magát valamire, de ha így folytatja . . . Kit akar bolonddá tenni?

Visky: És senkit, ellenben csöppet sem csodálkozom rajta, hogy maga nem hisz nekem. Tudja, kérem, én szívem mélyéből sajnálom magát.

Lili: Ne mondja.

Visky: Ne tessék ilyen fáradt gunnyal mosolyogni. Az én részvétemen ez mit sem változtat. Ön a legsajnálattalraméltóbb asszonyi teremtes, a kit eddig láttam.

Lili: Igazán? Ez roppantul érdekes, de nem lenne szives megmagyarázni . . .

Visky: Miért ne, ha parancsolja. Tudja-e, hogy én tisztán részvétebből és szánalomból kezdtem önhöz járni.

Lili: Ez dicseretére válik jó szívének, fájdalom azonban még mindig nem értem.

Visky: Mindjárt meg fog érteni. Nincs nő a világon, a kinek annyi hitvány, nyomorult, jellemtelen férfival lett volna dolga, mint önnek.

Lili (egy kicsit elgondolkozik, mintha egy gyöngye sóhajtást nyomna el, majd fölveti fejét): Hát aztán, olyan nagy baj az? Legalább tisztában vagyok mindnyájukkal.

Visky: Dehogyan van tisztában. Hiszen éppen ez az. Én nem csodálnám, ha maga titokban mind megmérgeztetné azokat a gaz, silány partivadászokat! Mert ők az okai, hogy maga nem tud hinni a becsületes férfiak létezésében.

Lili (csöppet sem rejtett gunnyal): Pedig ugy-e kivételek is vannak? Beszéljünk a kivételekről, kedves Visky, hozzon föl rá példát azt hiszem, nem kell messze fáradni érte.

Visky: Én is azt hiszem. Becsületes férfi akad elég, sőt fölös számmal, csak hogy azok közül egy sem veszi magát feleségül.

Lili (föláll): Mit mondott?

Visky: Csak tessék nyugodtan maradni. Én is hidegvérrel hallgattam a maga hízégsnek éppenséggel nem mondható nyilatkozatait. Aztán meg nem jószántamból beszélék, ön kért meg reá.

Lili (újra leül): Igaza van. Folytassa.

Visky: Szeretném, ha a fájdalom mellett, — mert hiába mosolyog ilyen gunyosan, szenvedni fog, — szeretném mondani, ha valamiképpen hasznára is lenne önnek a beszédem. De őszintén szólva, nem hiszek benne. Az ön szerencsétlenségén csak csoda segíthetne, ha földi ember megérdemli, úgy maga biztosan méltó reá, hogy az Ur Isten csodat tegyen érte, de . . .

Lili: Tudja mit, bizzuk ezt az Ur Istenre, ön pedig folytassa, a mibe belekezdett.

Visky: Jól van, folytatom. Magát nem veheti feleségül semiféle, jellemes, becsületes férfi, abból az egyszerű okból, mert maga nem hisz a férfi-karakterben. Azt hiszem, nagyon jól tudja, a mit mondani akarok, hogy ön fizikailag és lelkileg is egyike a legtökéletesebb nőknek,

A részletes adatok nem állanak rendelkezésemre, de azt hiszem, e vármegyékben s a legtöbb erdélyi vármegyében is az *egyéb anyanyelvűek* legnagyobb részét a cigányok, utánuk pedig az örmények tették ki, a kiket a legutolsó népszámlálás alkalmával már nem cigányoknak, örményeknek, hanem oláhoknak tüntettek föl. Meggyőződésem, hogy ez az egyik és főoka annak, hogy egyes erdélyi vármegyékben az oláhok aránylag nagyobb mértékben szaporodtak.

Ily eset az országnak még oly részeiben is fordul elő, a hol különben oláhok egyáltalában nem is laknak. Például a bács-bodrogmegyei Apatin községben 131 oláh van feltüntetve; ismerem őket jól; cigányok biz azok; ezeket az Alföldön s talán másutt is *oláh cigányok*-nak hívják, s az összeíró talán tulságos lelkiismeretességéből, talán tájékozatlanságából oláhoknak írta föl őket, pedig az a különös, hogy nem is görög keleti, sőt még csak nem is gör. kat. vallásuk, mert hiszen Apatinban még 55 szerbet is tüntettek föl, holott az összes lakosság közt csak 15 görög keleti és 14 görög katolikus van.

Áttérek erről egy másik sajtósági jelenségre, a mit szintén a bácskai összeírásnál tapasztaltam. A Bács-Bodrog vármegyében lévő 131 helység közül (a városokat is beleértve) 25-ben a szerbek és görög keleti vallásuk száma egyenlő; 35-ben a görög keleti vallásuk száma több, mint a szerbeké és pedig összesen 1122-vel; ellenben 71 községben a szerbek száma 2190-nél több, mint a görög katolikusok száma.

De nehogy valaki azt higgye, hogy az 1122 megmagyarosodott, vagy éppen megmagyarosított szerb.

Ezek közül 417 a görög keleti vallásra csak nemrégiben áttért sokác, a kik még nem élték bele magukat annyira az új viszonyba, hogy szerbeknek vallják magukat (413 már szerbnek vallja magát), a többi és pedig az apatini és bácsmonostorszegi 200 oláhnak vett cigányt nem számítva, — oláh, továbbá görög keleti vallású cigány, bolgár, görög, bosnyák stb. A 2190 — állítólag — nem görög keleti szerb (a mi nincs) a valóságban román kat. bunyevác, mert hisz alig is képzelhető, hogy például a jóformán tiszta magyar lakosságú Bácsostolyán, Tataházán, Temerinben, Bezdánban stb. valamely nem görög keleti vallású lakos szerbbé válhasson.

A ki a bácskai, főképp a dunamenti viszonyokat ismeri, az igen jól tudja, hogy a Bácskában görög keleti szerbek, továbbá római katolikus bunyevácok és sokácok vannak, de római kat. szerb épp oly kevésé van, a mint nincs ev. református, vagy evangélikus, de sőt még görög katolikus szerb se; viszont görög keleti bunyevác és sokác sincs, nem számítva az előbb már említett, s nemrégiben sajnálatra méltó tapintatlanságok következtében a görög keleti vallásra áttért 860 szántovai sokácot.

E jelenség megmagyarázására ismerni kell a

bunyevác és sokác népet. Ha azt kérdezi az ember tőlük, „mi vagy?” a felelet rá *bunyevác, sokác*; de ha azt kérdezik tőlük, „hogyan (mily nyelven) beszélsz”, azt felelik rá „szerbül” (já govorim szrbszki). Ez utóbbinak ismét az a magyarázata, hogy a bunyevácok és sokácok nyelve a szerbek nyelvétől annyira nem különbözik, mint például a tiszamenti magyaré a székelytől. Nevükön kívül csak a viseletükben, valóságukban, leginkább pedig abban nyilvánul köztük a különbség, hogy a bunyevácok és sokácok a magyar államnak mindig hű fiai voltak, hozzá ragaszkodtak, s magyarajku testvéreikkel mindig együtt éreztek, együtt vértettek, míg a szerbekről ezt még a legjobbakarójuk sem mondhatja el.

Itt tehát hiba történt az összeírásnál, és pedig talán az összeíró tájékozatlanságából, talán tulságos lelkiismeretességéből, lehet azonban, hogy felületességéből, közönyösségéből is, sőt az sincs kizárva, hogy egyes esetekben az összeíró szándékosaságából, nevezetesen ott, a hol az összeírás a magyar államért épp nem lelkesülő oly szerbajku emberekre bízta, a kik bizonyára siettek alkalmazásukat saját fajuk javára értékesíteni.

Ime egy példa rá, hogy fest az a magyar sovénizmus, a melyet nemzetiségeink annyiszor s oly szívesen hányunk szemünkre. Pedig a ki a népszámlálás adatait tanulmányozza, találni fog a magyar sovénizmusnak még több ily, vagy ehhez hasonló jeleire is.

Egy vén birodalomalapító s egy fiatal király

Budapest, jul. 8.

Junius harmincadikára hivta össze Londonba, a *Colonial Office*-be, az angol gyarmatok minisztereit *Chamberlain*, hogy vitatnák meg az összes brit gyarmatok közös érdekeit. E miniszterek közt a legérdekesebb ember az új-zélandi miniszter: *Richard Seddon-Dick Seddon*.

Hatalmas alak, született uralkodó; nagy fej a széles váll fölött, valóságos birodalomalapító, *Empire-builder*, mint az angol mondja. Most ötvenhét esztendő. Angliában, Lancashire grófságban született. Apja iskolaigazgató volt, derék ember, de a kis Dick hamarosan a nyakára nőtt, tizennégy éves korában megszökött hazulról, a maga embere, szabad akart lenni és független. Egy géplakatoshoz állott be inasnak, de ott se bírta sokáig. 1860-ban, a mikor híre terjedt az ausztráliai nagy aranytelepnek, Dick Seddon kivitorlázott az új Eldorádóba; pénze nem lévén, hajósinasnak szegődött az átkelő hajóra. Ausztráliában eleinte nem igen boldogult; abba is hagyta, beállott egy géplakatoshoz, utóbb pedig a Viktória-gyarmat lokomotív-gyárába szegődött s ott dolgozott 1864-ig, a mikor áthajózott Új-Zélandba, hogy ott még egyszer szerencsét próbáljon az aranykereséssel.

Most sikerült s itt vetette meg vagyonának és politikai pályájának alapját.

A kumariak őt választották képviselőjüknék az új-zélandi parlamentbe, a hol az aranykeresők érdekeinek védelmére kelt és szerencsésen meg is szavaztatott egy olyan csatornát, a mire az aranyásóknak égető szükségük volt. Ünnepezték, becsülték érte, de biz ő kicsinyelte a képviselősködést, — tanult, dolgozott, kivált a nemzetgazdasági tudományokat tanulta s államférfui szerepre készült. Tíz esztendőt töltött el így s ma Új-Zéland sorsa az ő kezében van. Politikája az, a mit az angol *practical socialist*-nak hív, s ismeretes, hogy éppen Új-Zéland az, a hol a szociális legiszláció a legteljesebb az egész világon. Ez Seddon érdeme. Ő adott szavazási jogot a nőknek; behozta a köteles biráskodást minden olyan esetben, a mikor munkás és munkaadó közt vita támad. Lelkes embere a brit imperializmusnak s ő állja útját, hogy Új-Zéland az ausztráliai konföderációhoz csatlakozzék. Chamberlain politikájának nincs hivebb embere, mint Seddon. Új-Zéland népessége nyolcszázhuszezer s jellemző, hogy aránylag több önkéntest szállított Dél-Afrikába, mint a többi összes brit gyarmat együttvéve. Seddon vállalkozott, hogy ötezer önkéntest küld a burok ellen s szavának állott.

A kötött békének nem barátja. Ugy találja, az angolok tulságos szeliden bántak a burgherekkel. Seddon nyers, a mit akar, abban hajthatatlanul erőszakos, de az ő kezében az ausztráliai angoluralom sorsa s Anglia nyugodtan bizza ezt rá, bár tudják, hogy Seddon teli van társadalomreformáló szándékkal s vakmerő ujitó.

*

És most a fiatal király!

Madrid s egész Hispánia nagyon meg van elégedve fiatal királlyal, XIII. Alfonz uralkodásával. Tizenhat esztendő, de a mióta letette a koronázási esküt, igen erélyes és egészen komoly királynak mutatkozik. Minisztereit meglepi, hogy mennyire érett s már nem egy aktusa keltett élénk, sőt komoly vitát.

Vagy két hete a király, a ki korán kelő, reggel nyolckor hagyta el a palotát. Lóra ült s minden előleges értesítés nélkül benézett a tüzerkaszárnyába. Csupán az aszturiai herceg kísérte. Riadót fuvattott, kivonultatta az útegeket, az egész ezredet s élére állva, végigvonult a városon, a palota ablakai alatt, a hol az anyakirálynő már várta édes kis fiát.

A generálisok — hír szerint — nem voltak elragadtatva a kis király eljárásától s a hadügyminiszterhez fordultak magyarázatért.

Van-e jussa a királynak így kivonultatni egy ezredet a nélkül, hogy a madridi kommandáns, vagy a hadügyminiszter előzetes értesítést kapjon?...

Lám, ez csak elég komoly ügy!?

A katonák azt állítják, hogy ilyen jussa nincs

kik ma a földön élnek. Mindenképpen arra van teremtve, hogy szeressék, hogy imádják, hogy boldog legyen... és mégis biztosra veszem, hogy a jobbik esetben magányosan, örömtelenül fogja leélni életét, a rosszabbikban pedig... de erről nem beszélek, mert bármilyen okos, fölvilágosodott hölgy is ön — mégis csak leány — és nem akarom megmondani, mi vár magára egy férfi oldalán, a kit megvet és lenéz. Már pedig maga minden férfit lenéz és megvet. Azokat is, a kiket kikosarazott, menyivel inkább majd ama boldogtalant, — kinek végre is unalomból családja rábeszélésére, meg hogy vén leány ne maradjon, — odaadja a kezét. Remélem, hogy az illető csakugyan haszontalan, silány fickó lesz, ki teljesen megérdemli sorsát, mert ha nem lenne az, ha karakteres férfit kapna, a ki igazán szereti magát, s a kit ez a szerelem annyira megszáditene, hogy elvakulva, kész volna az önéhez kötni sorsát, — akkor ez a férfi még magánál is sokkal szerencsétlenebb és boldogtalanabb teremtés volna.

Lili (egy kicsit elsápad, de aztán büszkén fölemeli fejét): Ez mind nagyon csinos. De ha azt hiszi, hogy ezzel a sok kvalifikálhatatlan gorombasággal érdekessé tette magát előttem, akkor nagyon téved.

Visky: Lássá úgy van, a mint mondtam, engem is gazembernek tart. Mikor bemutattak magának, láttam, hogy mire gondol: megint egy zsvány kalóz! Most meg arra gondol, hogy a mit nem bírtam elérni egy félévi udvarlással, azt egy félórai gorombáskodással akarom kivívni. Megmondtam az imént, hogy magában megöltek minden hitet, minden bizalmat, hogy magának

borzongni kell a férfitől. S hogy maga elől el van zárva az a boldogság, mit a legszegényebb kis varróleány is elérhet, hogy egyszer, ha nagyon tele lesz a szíve, könyes arcát odahajtsa egy férfi vállára, a kit szeret, a kiben bizik, kit nagy-nak, erősnek, hünek és becsületesnek lát.

Lili: Nem irt maga valaha regényt?

Visky: Hiába gonyolódik, maga jól tudja, hogy igazat beszélek. Bátran odaadhatna három milliójából másfelet, ha hihetne még abban, hogy van valahol, talán messze, talán távol egy igazi, egy becsületes férfi, ki szeretni tudná önt magáért, asszonyi mivoltáért, női értékéért.

Lili: Gondolja? Lehet, hogy igaza van. De miért mondja, hogy távol, messze. Nem akarja, hogy gyanuba fogjam?

Visky: Én csak föltételezen beszéltem a dolgról. A hit olyan, mint az ártatlanság, csak egyszer lehet elveszteni, megvásárolni pedig soha többé, semmi kincsért. Maga elérhet mindent a világon, mert szép, gazdag, büszke és bátor. De azt, hogy valaha kezét nyugodtan egy férfi kezébe téve, emelt fövel, tiszta szívet, szerelmes lélekkel elmondja: „neked adom magam magadért, mint a hogy te is én értem adod át magad nekem,” azt nem éri el soha. Pedig ha egyáltalában nem üres frázis ez a szó, ilyen valami lehet az a sokat emlegetett boldogság.

Lili (nagyon sápad, sötétkék szeme feketére borul): Maga nagyon kellemetlen próféta, de szabad tudnom, hogy miért közeledett hozzám? Merre állítani, hogy soha egy percig sem gondolt rá, hogy feleségül kérjen?

Visky: Azért közeledtem magához, mert érdekelt, mert különös volt, mint a hogy már

elmondtam: eddigi életemben még nem láttam önhöz hasonló kiváló női teremtést, azt hiszem ézentul sem fogok látni. Arra pedig készséggel lekötöm becsületszavam, hogy soha egy pillanatig sem jutott eszembe az, a mivel maga vádol.

Lili: Szeret valakit?

Visky: Nem. De ha szeretni fogok valaha, az bizonyosan valami nagyon egyszerű, nagyon kedves, falusi kis leány lesz, a ki ha szépen kér, el is veszem feleségül. De nagyon szépen kell ám kérnie. Azonfelül meg tudnom kell, hogy szeret engem, nagyon, igazán, forrón...

Lili: Ugy mint a regényekben szoktak.

Visky: Nem, úgy a hogy az igazi, a feleségnek való leányok szoktak. Aztán tudnom kell, hogy enyém minden gondolata, ha ébren van, hogy rólam álmodik, mikor alszik. Hogy bent vagyok minden csöpp vérében, minden idegszállában, hogy még az Istenét is az én képemre teremti, ha imádkozik. Nem vagyok éppen szerény, de nem is muszáj föltétlenül megházasodni.

Lili (halkan, elgondolkozva): Talán férjhez menni sem.

Visky (fölláll): Ha nagyon megbántottam kisasszony, bocsásson meg érte. Utazni megyek, s jó darab ideig nem kerülök a szeme elé, ezzel azt hiszem, sok bűnöm expiálva van.

Lili: Isten önnel!

Visky (kezet csókol.)

Lili (utána néz, míg csak a kék selyemfüggöny össze nem csapódik): Kár, ha tovább itt marad, talán valamikor... ennek az embernek még hinni is tudtam volna...